

Jaunimo organizacijos tarpukario Lietuvoje

JURGA ŽELVYTĖ

Nuotraukoje – Kauno universitetas tarpukario metais. Nuotraukos iš RKIC archyvo

Vytauto Didžiojo universiteto profesoriai 1930 metais. Iš kairės sėdi: P. Jodelė, rektorius M. Riomeris, M. Biržiška, S. Kolupaila, B. Česnys, P. Leonas. Stovi: Z. Žemaitis, P. Jakubėnas, V. Lašas, V. Krėvė-Mickevičius

Apie 1930-uosius metus Lietuvoje itin aktualūs tapo tautiškumo klausimai. Studentija buvo viena iš aktyviausių visuomenės grupių, stiprinančių tautiškumą. Pažangiausio tautiškai nusiteikusio, mokslo siekiančiom jaunimo pagrindinė susitelkimo vieta tapo 1922 m. įkurtas ir 1930 m. Vytauto Didžiojo vardu pavadintas Kaune veikęs Lietuvos universitetas, kuriame mokėsi apie 4 tūkst. studentų. Tuo metu šiame universitete veikė apie 80 organizacijų, iš kurių 29 buvo studentų korporacijos. Studentai tuo metu galėjo priklausyti kelioms organizacijoms, bet tik vienai korporacijai. Tuo laikotarpiu tarp studentų vyravo nuomonė, kad privalo priklausyti korporacijai. Būdavo įprasta, kad iš Žemaitijos atvykęs studentas priklauso Universitete veikiančiai žemaičių korporacijai „Samogitia“. Tuo metu veikė ir regioniniu pagrindu susikūrusi suvalkiečių studentų korporacija – „Sudavia“, vilniečių korporacija „Vilnija“. Tokių, regioniniu pagrindu susikūrusių studentų korporacijų šiame universitete nebuvo daug. Šių draugijų, korporacijų narius dažniausiai vienijo tikslas kelti savo krašto žmonių kultūrinį lygį. Studentai, burdamiesi į korporacijas, taip pat siekė glaudžiau bendradarbiauti tarpusavyje. Tuo laikotarpiu dažniausiai jos būdavo ku-

riamos profesiniu pagrindu (veikė medikų „Gaja“, „Ažuolas“ ir „Fraternitas Lituania“, juristų ir ekonomistų „Justitia“, „Unitas“, inžinierių „Plienas“ korporacijos ir kt.

Tarpukario Lietuvoje veikė ir atsargos karininkų korporacija „Ramovė“. 1930 m. Kauno universitete aktyvumu išsiskyrė net į 6 korporacijas turėję ateitininkai, tarp jų „Justitia“, „Grandis“, „Kęstutis“. Jos rūpinosi aktyvios visuomenės ir Bažnyčios narių ugdymu. Buvo ir politinė veikla užsiimančių korporacijų. Viena iš jų – „Neo-Lithuania“. Balys Dundulis 1935 m. vadovavo korporacijai „Žalgiris“, kuri palaikė valstiečių liaudininkų partijos idėjas (jas tuo metu tautininkų vyriausybė buvo uždraudusi).

Dalis studentų nepalaikė idėjos, kad korporacijos turi užsiimti politine veikla. Viena iš tokių korporacijų buvo „Šarūnas“. Ji laikėsi pozicijos, kad „studentijai pirmų pirmiausia privalo rūpėti mokslas ir garbė“.

Savo veikla Universitete garsėjo korporacija „Plienas“, „Romuva“ (ji daugiausia užsiėmė baltų praeities tyrimais, puoselėjo aiškių tautų vienybės ir stiprėjimo idėjas.

Anuo metu universitete būta mišrių, taip pat ir tik vyrus, moteris vienijusių korporacijų. Iš mišriųjų aktyvią veiklą buvo išvysčiusios „Gaja“, „Activitas“, iš vyrų – „Kęstutis“, „Fraternitas Lituania“, „Vytis“, iš moterų – „Birutė“, „Giedra“, „Rimtis“.

Į moterų korporacijas besiburiančios studentės labiausiai rūpindavosi šeimai būdingomis vertybėmis.

Tarpukario metais Kauno universitete veikė ir nemažai nelietuviškų organizacijų (8 žydų, po 1 – lenkų, latvių, vokiečių („Arminia“) korporaciją. Viename iš savo pareiškimų, pasiųstų Universiteto vadovybei, korporacija „Romuva“ rektoriaus prašė „Arminios“ veiklą suspenduoti, nes „jos nariai siunčiami į Vokietijos nacionalsocialistų vadų kursus, jos susirinkimuose laikomos Lietuvai priešingos paskaitos – tatau saugumo organų konstatuota ir viešai spaudoje paskelbta“.

Korporacijos tuo laikotarpiu veikė ir kitose Lietuvos vietose. Nemažai jų buvo įkurta Žemės ūkio akademijoje. Ateitininkus čia vienijo „Agricola“, „Gabija“. Prekybos institute Klaipėdoje ateitininkus jungė „Gintaras“, Vilniaus pedagoginiame institute – „Žibintas“.